

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL 2018-2028

Foreløpig UTKAST III

Til Kommunestyret

Dato: 29082017

INNHOOLD

Forord	4
1. Kommuneplanens samfunnsdel	5
2. Hvordan er det i Nordre Land?	5
3. Kommuneplanmål og strategiske tema.....	7
3.1. Visjon og mål	7
3.2. Gjennomgående tema og mål.	7
4. Viktige samfunnsområder	9
4.1. Klima, miljø og areal	9
4.1.1. Slik vil vi ha det.	10
4.1.2. Dette må gjøres	10
4.1.3. Slik ser vi om vi er på rett veg.....	10
4.2. Bolig, nærmiljø og infrastruktur.	12
4.2.1. Slik vil vi ha det	12
4.2.2. Dette må gjøres.	12
4.2.3. Slik ser vi om vi er på rett vei.....	13
4.3. Oppvekst og utdanning (Skole og barnehage?).....	14
4.3.1. Slik vil vi ha det	14
4.3.2. Dette må gjøres	15
4.3.2. Slik ser vi om vi er på rett vei.....	15
4.4. Helse, omsorg og velferd.....	16
4.4.1. Slik vil vi ha det	17
4.4.2. Dette må gjøres.	18
4.4.3. Slik ser vi om vi er på rett vei.....	18
4.5. Kultur og frivillighet	20
4.5.1. Slik vil vi ha det	20
4.5.2. Dette må gjøres	21
4.5.3. Slik ser vi om vi er på rett vei.....	21
4.6. Næringsutvikling og turisme.....	22
4.6.1. Slik vil vi ha det	22
4.6.2. Dette må gjøres	23

4.6.3. Slik ser vi om vi er på rett vei.....	23
9. Handlingsprogram/samarbeidsprosjekter	25

Forord

Ola Tore Dokken

Ordfører

1. Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel er forankret i plan- og bygningslovens kapittel IV. *Kommunal planlegging*, og er verktøyet for kommunens overordna planlegging. Samfunnsdelen skal omhandle;

1. Kommune som samfunn, og
2. Kommunen som organisasjon.

Samfunnsdelen skal altså ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Den skal angi hvordan kommunen selv skal følge opp planen, og sikre medvirkning fra andre offentlige organer og private.

Kommuneplanens samfunnsdel er en invitasjon til et bredt samarbeid om å utvikle Nordre Land kommune som samfunn. Planen angir mål (slik vil vi ha det) og strategier (dette må gjøres) innenfor de **viktige (x antall) samfunnsområder**. Realiseringen av planen er avhengig av at næringsliv, frivillige organisasjoner, grupper og den enkelte innbygger engasjerer seg. Samarbeidet med nabokommuner og statlige og fylkeskommunale myndigheter er også sentralt.

Kommuneplanens samfunnsdel skal følges opp gjennom bl.a. temaplaner og den årlige revisjonen av Handlingsplan/økonomiplan.

2. Hvordan er det i Nordre Land?

Nordre Land kommune strekker seg fra fjord til fjell, fra Randsfjorden i sør til Synnfjell i nord. Landsbyen Dokka er et kjent begrep langt utenfor kommunegrensene, og Nordre Land har sterke og levende grender i alle deler av kommunen. Kommunen har et variert næringsliv, der helse-sosial, tjenesteyting, varehandel og industri er de områdene med flest arbeidsplasser. Nordre Land har lavere arbeidsledighet enn landsgjennomsnittet, men kommunen har også en høy andel uføre.

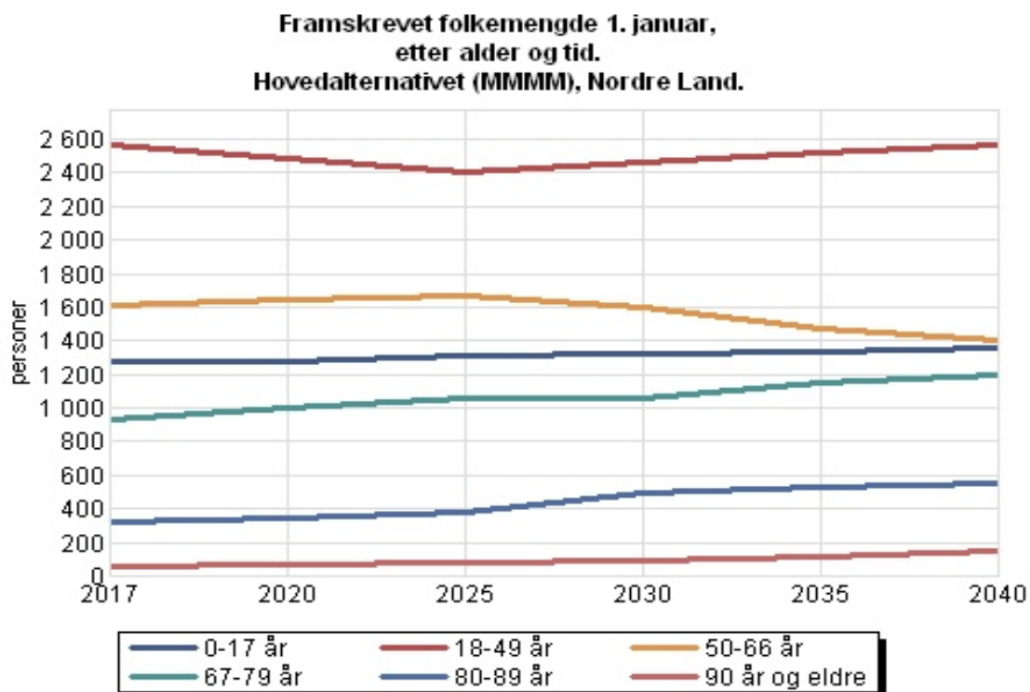
Kommunen har utfordringer knyttet til innbyggernes helse. Andelen røykere ligger dobbelt så høyt som landsgjennomsnittet. Andelen med overvekt er høyere enn landet. I tillegg er andelen av befolkningen med psykiske lidelser, muskel- og skjelett-plager, hjerte- og karsykdommer og type 2-diabetes høyere enn i landet for øvrig.

Det er en lavere andel av befolkningen i Nordre Land som har videregående eller høyere utdanning. Andelen 5. klassinger som er på laveste mestringsnivå er høyere enn i landet for øvrig.

Nordre Land kommune har de siste 10 årene hatt relativt små endringer i antall innbyggere, og har ved inngangen til 2017 6.773 innbyggere. Kommunen har fødselsunderskudd, slik at det i år med vekst er tilflytting og innvandring som har bidratt til veksten.

Sentralisering fører til at man får sterk aldring i distriktskommunene. Dette skyldes både nettoflytting av unge mennesker og den tilhørende reduksjonen i antall fødte. For Nordre Land kommune antas det at andelen av befolkningen som overstiger yrkesaktiv alder øker fra 12 % i 2016 til nærmere 18 % i 2040. Dette illustrerer den framtidige utfordringen distriktskommuner som Nordre Land kan få med økende utgifter til en raskt aldrende befolkning. Eldres gjenstående levetid stiger også. Den markerte økningen i andelen eldre gjør at omsorgsbyrden vil øke framover. I dag er omsorgsbyrden for eldre i Nordre Land 0,19, som innebærer at det er 19 personer i pensjonsalder per 100 personer i yrkesaktiv alder. Denne eldreomsorgsbyrden øker imidlertid fram mot 2040 - til 0,31.

I befolkningsframskrivingene til SSB (Statistisk Sentralbyrå) ligger hovedalternativet til grunn for de mest sannsynlige prognosene. I følge framskrivinger fra SSB, vil folketallet i Nordre Land stige til 7023 innbyggere i 2030. Aldersfordelingen ser slik ut:

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3. Kommuneplanmål og strategiske tema.

3.1. Visjon og mål

Visjon:

Ekte landsbyliv og levende grender med åpenhet, nærhet og skaperglede.

Overordna mål:

Livskvalitet for innbyggere og besøkende og en bærekraftig utvikling.

Livskvalitet i Nordre Land handler om å ha et godt liv; både det å ha et aktivt liv, å kunne realisere seg selv i arbeid og fritid, og å kunne oppleve en god helsetilstand og personlig trygghet.

Bærekraftig utvikling i Nordre Land handler om å styre utviklingen slik at vi ivaretar våre behov i dag, uten at det reduserer mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov; En utvikling og vekst som tillater at tilgjengelige ressurser kan brukes i dag, men med et langsiktig perspektiv til grunn.

3.2. Gjennomgående tema og mål.

De overordna målene **om livskvalitet og bærekraftig utvikling** skal ligge til grunn for all virksomhet i kommunen, og i utviklingen av samfunnet.

I tillegg er det prioritert fire gjennomgående temaer som skal ivaretas;

1. Folkehelse: Forbedret folkehelse i Nordre Land.

Kommunen deltar i «Det 10-årige programmet for folkehelsearbeid i kommunene» i regi av Oppland fylkeskommune.

2. Klima og areal? (legges hit i stedet for å være et eget samfunnsområde?)

3. Kommuneøkonomi: En bærekraftig økonomi med oppfyllelse av målene om driftsresultat, egenkapitalandel i investeringer og fondskapital.

Budsjettet netto driftsresultat skal være minst 1,75 % av brutto driftsinntekter, en egenfinansiering av investeringer på minst 30 % og fondskapitalen skal trappes opp slik at den ved utgangen av økonomiplanperioden 2017-2020 er på minst 7 % av brutto driftsinntekter.

4. Samfunnssikkerhet (skal dette temaet flyttes?): Redusert risiko for, og konsekvens av, ulykker og uønskede hendelser, og økt evne til å takle dem.

Hva med universell utforming, skal det være et gjennomgående tema, eller ivaretas på annen måte, ved å bli tatt inn i de samfunnsområder, der det er aktuelt?

Hva med integrering? Som tema, også innen flere av samfunnsområdene.

4. Viktige samfunnsområder

Den samla innsatsen innenfor de utvalgte viktige samfunnsområdene, vil avgjøre om overordna mål og mål innenfor samfunnsområdene oppnås.

Styringsgruppas INNSPILL;

- VI BØR HA INN ET HÆLV-HÅRETE MÅL UNDER HVERT SAMFUNNSOMRÅDE (OG HÆLV-HÅRETE TILTAK)
- Si mer om hvordan visjon og overordna mål følges opp i samfunnsområdene.

4.1. Klima, miljø og areal

Målet om en bærekraftig utvikling handler i stor grad om å bremse de pågående klimaendringene, og bli lavutslippssamfunn. For Nordre Land er det veitrafikk (ca. 40 %) og landbruket (ca. 40 %) som utgjør størsteparten av utslippene. Nordre Land er imidlertid en stor skogkommune som også sørger for at det bindes opp store mengder CO₂.

Avløp fra bl.a. hyttebygging og landbruket vil kunne øke belastningen på vassdragene. God planlegging av avløpsløsninger og overvåking av vassdragene vil være viktig de neste årene. Veiledning av gårdbrukere likeså. Målene i vannforvaltningsplanene til Vannområde Randsfjorden, om god økologisk balanse må ligge til grunn. Kommunen har også en viktig rolle i oppfølgingen av regionalt miljøprogram i Oppland. Bevaring av større sammenhengende naturområder er et av de viktigste tiltakene for å ta vare på naturmangfold, både i og utenfor nasjonalparken Langsua.

(stryke dette?) → Kommuneplanens arealdel og kommunedelplanene Synnfjell syd og Synnfjell øst er nylig revidert. Gjennom disse planene gir kommunen føringer for lokalisering av blant annet boliger, handel, næringsvirksomhet og fritidsbebyggelse de neste årene. For å detaljere og konkretisere utbyggingen skal det utarbeides flere reguleringsplaner både i Dokkaområdet og i fjellet. Viktige grep i Dokkaområdet er lokalisering av detaljhandel og boliger i sentrum og lokalisering av industri, næringsvirksomhet og storvarehandel i Dokka vest. For å ivareta ønsket om boligbygging i grendene er det i arealdelen også satt av noen arealer for spredt boligbebyggelse. Gjennom de to kommunedelplanene har kommunen gjort et valg om en konsentrert satsing på hytteutbygging rundt Synnfjellet.

4.1.1. Slik vil vi ha det.

1. Nordre Land skal ha god økologisk balanse i vassdrag og vann.
2. Nordre Land skal ha frisk luft og ren grunn (målbart?)
3. Verdifulle naturområder er sikret mot inngrep som kan forringe kvaliteter, mangfold og rekreasjonsmuligheter.
4. Reduserte klimautslipp fra kommunal virksomhet (?)
5. Klimanøytral kommune i 2050 (må sjekke regionalt klimaregnskap)

4.1.2. Dette må gjøres

(av a)kommunen, og b) andre aktører, og c) i samarbeid. Her kan det lages et skjema, med plassering av ansvar.)

- Involvere aktuelle samfunnsaktører, både offentlige, private og frivillige, for å nå miljømål og tilpasse samfunnet til klimaendringer.
- Bygge ut på en måte som ivaretar hensyn til klimatilpasning og miljø ut over krav og forskrifter, herunder bruk av bærekraftige og miljøvennlige materialer.
- Unngå utbygging i skred- og flomfarlige områder.
- Energieffektivisering i alle sektorer
- Forsvarlig utbygging av vannkraft, og hva med vind og sol (småkraftverk?)
- Utnytte de muligheter som finnes for å ivareta hensyn til miljø og klima, og i alle saker/tiltak stille spørsmålet; «Hvilken konsekvens har dette for en bærekraftig utvikling?».
- Legge til rette for at folk kan ta energi- og klimavennlige valg i hverdagen.
- Kommunale bygg?
- Miljøfyrtårnsertifisering
- Forebygge og ha beredskap i forhold til ulykker eller utslipp som kan gi forurensning.
- Revidere Klima- og miljøplanen?

4.1.3. Slik ser vi om vi er på rett veg

- Status for økologisk balanse i vann og vassdrag.
- Måling av luftkvalitet i forhold til svevestøv og usynlig gass (NO₂).
- Utviklingen i lokale klimagassutslipp
- Antall private og offentlige virksomheter som er miljøsertifisert.

4.2. Bolig, nærmiljø og infrastruktur.

Å ha et hjem er grunnleggende for opplevelse av trygghet og tilhørighet. Å skaffe seg en bolig er i utgangspunktet den enkeltes ansvar, men kommunen skal bistå dem som av ulike grunner ikke mestrer det. Alle skal kunne bo godt og trygt. Dette er viktig for at vi skal kunne ta utdanning, danne familie, være i arbeid og ta vare på helsen vår. Boligen er også en ramme for et sosialt liv og gir tilhørighet til et nærmiljø og lokalsamfunn. Innsatsen overfor barnefamilier og unge som ikke bor bra må forsterkes, og boliger bør i økende grad ivareta krav til universell utforming, eller livsløpsstandard.

Nærmiljøet har stor betydning for alle aldersgrupper, men spesielt for de mindre mobile gruppene, som eldre og barn og unge. Universell utforming av boligområder, nærmiljøer og andre aktivitetsmuligheter er viktig for å sikre tilgjengelighet og samfunnsdeltakelse for alle. Trygghet er viktig, og trafiksikkerhet og gode lokale vegger og stier. Et bolig- og nærmiljø som skaper muligheter for sosialt fellesskap, som ivaretar menneskets behov for sosiale arenaer, på tvers av generasjoner, og nærhet til viktige tjenester sikrer trivsel og gjør det mulig for flere eldre å kunne bo hjemme lengts mulig.

Gode boliger, boområder og nærmiljø, som ivaretar sosiale behov, behov for utfoldelse og tjenestebehov, er noe av det mest sentrale for folkehelsa.

4.2.1. Slik vil vi ha det

1. Et boligtilbud i markedet som er tilpasset de ulike aldersgrupper og familiers behov og muligheter.
2. Boområder som fremstår som estetiske og vakre, med god byggeskikk, ivaretagelse av både barn og eldres behov, med bruk av miljøvennlige materialer, energibruk basert på fornybare ressurser og ivaretagelse av gode byrom.
3. Sosiale møteplasser?
4. Nærhet til tjenester?

4.2.2. Dette må gjøres.

(av a)kommunen, og b) andre aktører, og c) i samarbeid. Her kan det lages et skjema, med plassering av ansvar.)

- Gjennom aktiv planlegging sikre nok og kvalitativt gode areal til boligformål, samt retningslinjer som ivaretar byggeskikk, materialbruk og aktivitetsmuligheter for alle.
- Stimulere til samarbeid mellom offentlige myndigheter og private aktører om utbygging av tilstrekkelig antall boliger for ulike grupper, med ulike behov.
- I arealplaner (kommuneplaner, reguleringsplaner) avsette tilstrekkelig og attraktive nok arealer til variert boligutbygging, og vedta retningslinjer for fortetting og utvidelse av eksisterende boligarealer.
- Innta en aktiv rolle i å anskaffe og klargjøre tomter og legge til rette for boligbygging.
- Ivareta støtteordningene til vanskeligstilte i boligmarkedet og ivareta boligbehovet til de gruppene som ikke selv kan realisere en bolig.
- Utvikle trygge skoleveier, godt kollektivtransporttilbud og ordninger for at unge trygt kan ferdes på kveldstid
-

4.2.3. Slik ser vi om vi er på rett vei.

- Ingen ventelister for kommunale boligtomter/boliger (ikke gitt at dette er det rette målepunkt).
- En økning i bygging av boenheter som bygges pr år. (men folketallet går ned i de aldergruppene som bygger/kjøper bolig)
- Innbyggerundersøkelse; Trivsel i nærmiljø
- Osv

Betydning for de gjennomgående temaene?

	Konsekvens
Folkehelse	
Klima og areal	
Kommuneøkonomi	

4.3. Oppvekst og utdanning (Skole og barnehage?)

Barn og unges oppvekst er først og fremst familiens ansvar, men mange i samfunnet har et medansvar: nærmiljø, barnehage, skole, velferdstjenester i kommunen og frivillige organisasjoner.

Generelt er Nordre Land et godt sted å vokse opp, med mange gode tjenester og tilbud til de unge. Nærmiljøene er trygge, trafikksikkerhet er god og det er gode muligheter til uorganiserte aktiviteter. Barnehagene har lang åpningstid og foreldre og foresatte er godt fornøyde. Skolene er, med unntak av Torpa barne- og ungdomsskole, nye eller rehabiliterte. Skoleresultatene har de siste årene ligget litt under landsgjennomsnittet, men viser en positiv utvikling. Likevel er det et løft som må gjøres for å heve resultatene og sikre dem over tid. Skolene har over flere år arbeidet med pedagogiske utviklingsplaner, og tjenesteområde Grunnskole har styrket dette arbeidet.

Barnehagen og skolen blir viktige aktører for å forebygge og aktivt arbeide med utfordringer hos barn og familier, der man i tråd med det overordna målet om «Livskvalitet», må ha fokus på de yngste aldersgruppene. Deltakelse fra alle berørte instanser i Prosjekt «Land barneverntjeneste – forsvarlige tjenester», delprosjekt II, er en del av dette.

Kommunen har gjennom sine velferdstilbud og opplæringsinstitusjoner et stort samfunnsansvar i å bidra til at barn og unge blir bedre rustet til å håndtere livene sine her og nå og i framtida. Dette krever en solid kommunal organisasjon, som samarbeider tett og tverrfaglig med barn, unge og deres foresatte, slik at barn og unge blir møtt som hele mennesker.

4.3.1. Slik vil vi ha det

(litt for mange mål her ennå)

1. Et godt oppvekstmiljø og gode utviklingsmuligheter for barn unge.
2. Et høyere utdanningsnivå i Nordre Land kommune?
3. Opprettholde Dokka som et videregående skolested.
4. Godt forberedt overgang fra grunnskole til videregående skole- gjennomføring av påbegynte studieretning??
5. Å øke gjennomføringsgraden i videregående skole.
6. Økt læringsutbytte i barnehagen, tilpasset barnas naturlig lek og utvikling.
7. Et læringsutbytte i skolen over tid, på linje med landsgjennomsnittet.
8. En skole uten mobbing (nulltoleranse?) og med voksne som vier oppmerksomheten mot barnas behov.

Barnefattigdom? Mål?

4.3.2. Dette må gjøres

(av a)kommunen, og b) andre aktører, og c) i samarbeid. Her kan det lages et skjema, med plassering av ansvar.)

- Praktisk, variert og relevant undervisning
- Styrke leken som læringsarena
- Styrke det tverrfaglige samarbeidet for å sikre og styrke kvalitet og utvikling i tjenestene
- Legge til rette for fysisk aktivitet i barnehage og skole, og gjennom et variert fritidstilbud.
- mm
- Utvikle pedagogiske planer og strategier for skole og barnehage
- Videreføre og utvikle rutiner for samarbeid med foresatte
- Sikre trygge og gode læringsmiljøer i barnehage og skole
- Sørge for nødvendig kompetanse hos kommunens ansatte gjennom kompetanseplaner
- Ansatte må anvende funksjonelle digitale verktøy
- **Temaplan for Nordre Land-barnehagen (???)**
- **Temaplan for Nordre Land-skolen (???)**

4.3.2. Slik ser vi om vi er på rett vei

- Brukerundersøkelser fra barnehage viser at foresattes tilfredshet med barnehagen er høy.
- Elevundersøkelsen fra skolen viser at elevene opplever minimalt med mobbing, og at de blir bedre fulgt opp av lærerne enn tidligere.
- Nasjonale prøver, eksamensresultater og standpunktkarakterer viser at læringsutbyttet i Nordre Land-skole ligger på landsgjennomsnittet, over tid.
- Medarbeiderundersøkelsen (ansatte i barnehage og skole) uttrykker godt arbeidsmiljø og god bruk av kompetansen i barnehage og skole
- Gjennomføring av videregående skole i løpet av 5 år, og på normert tid, øker
- UngData-undersøkelsen viser at barn og unge i Nordre Land opplever gode oppvekstvilkår

4.4. Helse, omsorg og velferd.

(fortsatt for lang innledning)

Fremtidens hovedutfordringer er knyttet til vekst i antall brukere, og at flere har komplekse sykdomsbilder. Dette gir behov for sammensatte og koordinerte tjenester som krever faglig kompetanse, og et helhetlig livsløpsperspektiv på tjenestetilbudet. En bred folkehelsesatsing er et bidrag til å sikre livskvalitet og gode liv for innbyggerne, og enkeltpersoner må i framtiden ta større ansvar for egen helse. Tjenestene skal understøtte brukerens egne ressurser og mestring.

Helsedirektoratet beskriver at tjenestene skal ha god kvalitet, være trygge, tilgjengelige, effektive og med kortest mulig ventetid, hvor habilitering og rehabilitering står sentralt. Nordre Land kommune erfarer å få stadig flere oppgaver som skal håndteres innenfor gitte rammer. Kommunen har flere utfordringer knyttet til innbyggernes helse i alle aldre og erfarer en generell økning i forventninger fra både brukere og pårørende i forhold til hva som er kommunale oppgaver. Det er stadig flere yngre med redusert boevne, og flere både yngre og eldre, har psykiske problemer som utløser behov for tjenester. En økt andel brukere har også dårligere nettverk enn tidligere, samtidig som det er en generell reduksjon i frivillige omsorgsytere.

Samtidig med økt behov for helsetjenester i yngre aldersgrupper, øker andelen eldre. Dette vil skje parallelt med at andelen i yrkesaktiv alder synker, og det blir færre potensielle helsearbeidere. Konsekvensene av en økt levealder er ikke opplagte, hverken for samfunnet som helhet eller for enkeltindividene det angår. En kan anta at det kan medføre flere år med sykdommer, men at det ser ut til at en klarer seg bedre med sykdommen enn tidligere. Det kan henge sammen med bedre medisinsk behandling, bedre fysiske omgivelser og teknologi som legger til rette for å klare seg selv.

De demografiske og samfunnsmessige endringer som gir endrede behov hos innbyggerne utfordrer kommunen som tjenesteyter og når det gjelder kompetanse, kapasitet og måter tjenestene gis på. De siste års endringer har medført økt press på korttids- og heldøgns plasser, og hjemmesykepleien er blitt mer medisinsk rettet. Samtidig skjer en dreining i forhold til bruk av sykehjems plasser. Tidligere var det stort sett eldre med pleiebehov som var på sykehjem, mens en i dag opplever økende grad av søknader fra andre brukergrupper som har behov for korte eller lengre opphold, for eksempel brukere med rus og/eller psykiatriproblematikk.

Nordre Land kommunes tjenester har vært i kontinuerlig vekst i flere tiår. Denne veksten må organiseres og i større grad utvikles tjenester som støtter opp under forebygging, tidlig innsats

og rehabilitering framfor å heve terskelen for å få hjelp. For å utløse ressurser på tvers av og utenfor kommuneorganisasjonen må det ses med nye øyne på hva en tjeneste skal være, og hvem som skal være med å skape den.

Velferdsområdet, som inkluderer psykiatri, rusarbeid, Nav, flyktningetjenesten, barnevern og helsesøstertjenesten, opplever et økende behov for tjenester i befolkningen.

Nordre Land har en del større utfordringer enn sammenlignbare kommuner når det handler om barn med tiltak i barnevernet, noe som er et symptom på at det er flere familier som ikke fungerer som gode omsorgsbaser for barna. Prosjekt «Land barneverntjeneste – forsvarlige tjenester», delprosjekt II, fokuserer på nødvendigheten av at alle tjenester som er rettet inn mot å forebygge og intervensere i slike situasjoner, er samordnet og koordinerte. Dette gjelder barnevernstjenesten, helsesøstertjenesten, psykisk helse, barnehagen, flyktningetjenesten, skolen og Nav, for å nevne de viktigste. Det overordna målet om «Livskvalitet» skal ikke minst gjelde de yngste, og derfor må det forebyggende fokuset prioriteres.

Nordre Land har relativt få langtids sosialklienter, og lav arbeidsledighet. Innsatsen innenfor aktivisering av unge sosialklienter, og andre i risikogrupper for å falle ut av et fremtidig arbeidsliv (flyktninger, drop-outs fra videregående), har vært prioritert, bla. Gjennom «Trappaprojektet» og «Flyktninger som ressurs». Her er det innledet et fruktbart samarbeid mellom kommunens ulike driftsenheter og avdelinger, herunder Læringssenteret, Nav, Sysselsetting og Vedgruppa, og Nordre Land ASVO AS. Dette arbeidet har gitt resultater, og vil videreføres.

Flyktninger som blir og er bosatt i Nordre Land gis et godt tilbud om både språkopplæring og innføring i det norske samfunnet, i tråd med lovens krav. Språk er nøkkelen til integrering og arbeid.

Generelt for alle helse-, omsorgs- og velferdstjenester, er at de skal være behovsvurdert, ha god kvalitet, og bli effektivt levert.

4.4.1. Slik vil vi ha det

1. Innbyggere med et aktivt, sosialt og sunt liv, som kan oppleve en god helsetilstand og personlig trygghet lengst mulig.
2. En bedre folkehelse?
3. Norges råeste på velferdsteknologi? (ELLER ER DET ET TILTAK?)

Og kanskje;

4. Helse-, omsorgs- og velferdstjenestene bygger på behovsvurdering, medbestemmelse og verdighet.
5. Helse-, omsorgs- og velferdstjenestene oppleves som kvalitativt gode, effektive og bidrar til utvikling, endring og mestring hos brukerne.
6. Helse-, omsorgs- og velferdstjenestene bidrar til integrering, arbeid og et aktivt liv.

4.4.2. Dette må gjøres.

(av a)kommunen, og b) andre aktører, og c) i samarbeid. Her kan det lages et skjema, med plassering av ansvar.)

(dette blir for detaljert!)

- Det utarbeides en temaplan for Helse-, omsorg og velferd, som oppfølging av målene og strategiene i kommuneplanens samfunnsdel.
- Primært å utvikle og levere tjenester lokalt, men samarbeid om interkommunale løsninger der det er faglig og økonomisk mest forsvarlig.
- Sikre en fortsatt god kapasitet og kvalitet ved Landmo omsorgssenter, og utvikle Korsvold til heldøgnsbemannede omsorgsboliger.
- Videreutvikle velferdsteknologibruken i tjenestene, gjennom Velferdsteknologiprojektet.
- Hverdagsrehabilitering; Gjennomføre prosjektet og innføre nyttige arbeidsmetoder.
- Tilrettelegge for ulike former for bofellesskap og boligfellesskap (bl.a. generasjonsboliger).
- Rullere rus- og kriminalitetsforebyggende handlingsplan, med sikte på å forebygge rus- og kriminalitetsutfordringer.
- Utvikle en «Politikk for frivillighet», som bidrar til å utløse et større frivillig engasjement i det å hjelpe personer som har behov for helse-, omsorgs- og velferdstjenester, slik at dette bl.a. avlaster det kommunale tjenesteapparatet.
- Skape viktige arenaer for deltakelse og tilhørighet.

4.4.3. Slik ser vi om vi er på rett vei.

- Brukerundersøkelser viser at brukernes opplevelse av tjenestene er gode.
- Andelen langtids sosialklienter ligger lavt over tid.

- Andelen brukere som kommer ut i arbeid eller utdanning etter deltakelse i kommunale tilbud/tjenester er i tråd med måltall.
- Velferdsteknologiske løsninger har bidratt til frigjøring av kapasitet til økte tjenester.
- Barn og unges helsetilstand...
- ...
- ...

4.5. Kultur og frivillighet

Kultur og frivillighet er viktig i kommunens folkehelse- og inkluderingsarbeid.

Et tett samarbeid med kultur, lag, organisasjoner og andre frivillige, er avgjørende for å lykkes med inkludering og integrering. Dette gjelder både for inkludering av fremmedkulturelle, men også andre innflyttere og alle innbyggere i kommunen.

Kulturens egenverdi...her kommer et innspill fra Kultur.

Kultur og frivillighet er arenaer som bidrar til mestring, tilhørighet og fremmer derigjennom god psykisk og fysisk helse. I kommunens folkehelseprofil pekes det på utfordringer innenfor vekt, fysisk aktivitet, barn og unges psykiskhelse og røyking. Satsing på kultur og frivillighet kan være med på å forebygge flere av disse utfordringene.

(her blir ordet frivillighet gjentatt litt for mange ganger)

Med frivillighet mener vi alt frivillig arbeid som utføres av lag, foreninger og enkeltstående frivillige. Å satse på frivillighet er å legge til rette for å ivareta frivilliginitiativet hos innbyggerne. Frivilligsentralen kan tilrettelegge oppgaver og ivareta den enkelte frivillige, være et bindeledd og jobbe på tvers av alle instanser og organisasjoner både kommunale og frivillige

Frivilligheten er i endring og det er en trend at medlemstall i organisasjoner går ned. Utviklingen går også i retning av støtte-medlemskap, heller enn aktivt engasjement. Oppslutningen om de frivillige organisasjonenes arbeid er likevel stor, og mange ønsker å være frivillige. Mange av de frivillige ønsker å utføre en aktivitet uten å være medlem av en organisasjon. Individuell selvrealisering ser i større grad ut til å være kjernen i vår tids frivillighet. Den har en mindre forpliktende og tidkrevende form, hvor engasjementet ikke er mindre langsiktig.

4.5.1. Slik vil vi ha det

**Hente inn noe fra Livskvalitetsmålet...et kulturtilbud som gir alle en mulighet til å delta aktivt i og å oppleve kultur og idrett, dannelse, forming og MORO
...som favner alle aldergrupper og interesser. Eldre ungdom, unge voksne (??) hull i tilbudet??
Landsbylivet...utfordring å holde liv i dette.**

- Aktivt kulturmiljø i hele kommunen **(lite målbart)**
- Tilpassede kulturaktiviteter for barn og unge
- Gode og aktiv frivillige organisasjoner med høye medlemstall

- Gode sosiale møteplasser for barn, unge og unge voksne
- God integrering av både etnisk norske og innvandrere
- Gode muligheter for fysisk aktivitet der folk bor

4.5.2. Dette må gjøres

(av a)kommunen, og b) andre aktører, og c) i samarbeid. Her kan det lages et skjema, med plassering av ansvar.)

- Innovativ og utviklende satsing innen kultur, idrett og fysisk aktivitet
- Legge til rette for frivillige organisasjoner og uorganiserte aktiviteter
- Aktivt
- Drifte og videreutvikle egne kulturtilbud.
- Legge til rette for at lag, foreninger og frivilligheten kan drive aktivt og selvstendig.
- Bidra til å opprettholde sosiale og kulturelle møteplasser.

4.5.3. Slik ser vi om vi er på rett vei

- ☐ Antall medlemmer i lag og foreninger.
- ☐ Antall barn og unge på kulturskolen
- ☐ Antall medlemmer på Parken Ungdomsklubb

4.6. Næringsutvikling og turisme

(skal vi kutte på innledningen?)

Nordre Land er en kommune som strekker seg fra fjord til fjell, med Randsfjorden og Synnfjellet som ytterpunkt i sør og nord, og med Valdres og Lillehammer i vest og øst. Næringslivet i kommunen er variert, og både industri, transport, handel og landbruk er viktige næringer. Kommunen tilhører Gjøvikregionen som bo- og arbeidsmarkedsregion, men også Lillehammer og Valdres er viktige regioner for kommunen. Næringslivet har, målt i antall arbeidsplasser, opplevd stabilitet de siste årene. Nyetableringer og gründere er mangelvare. Handelsnæringen har generelt opplevd en utflating i omsetningen og landbruksnæringen er inne i en vedvarende omstilling. Landbruket som resultat av rasjonalisering og effektivisering, og handelsnæringen som resultat av endrede forbruksvaner, med bl.a. økt netthandel. Landsbyen Dokka har gjennom mange års arbeid med stedsutvikling og prosjektarbeid blitt en landsby kjent for et aktiv kultur- og handelsvirksomhet, med bl.a. landsbymarkedet, Landsbyfest og Landsbykonferansen.

Kommunen ligger sentralt i Innlandet og er et kollektivknutepunkt, med øst/vest forbindelse. Dokka videregående skole er en viktig institusjon i distriktet. Utdanningsnivået i kommunen er lavt. Automatisering og digitalisering vil gjøre at mange arbeidsplasser vil få nye kompetansekrav. Synnfjellet har stort potensial for utvikling og det er gode muligheter til å øke verdiskapning knyttet til turisme i hele kommunen. For deler av næringslivet er det også viktig med bedre tilgang på areal. Kommunens overordnede ambisjon er å utvikle og legge til rette for et vekstkraftig næringsliv med høy verdiskapning

Å være en enda mer **næringsvennlig kommune** er et mål, som innebærer å ha en klar strategi som «fødselshjelper» og tilrettelegger for næringslivet, ha tilgang på gode nok næringsarealer for ulike typer virksomheter, sikre at de kommunale tjenestene som næringslivet er avhengig av, som plan- og byggesaksbehandling, er kvalitativt god og effektiv, bruke kommunens øvrige virkemidler systematisk og alltid møte initiativrike personer og bedrifter med en åpen og hjelpsom holdning, samtidig som rollen som profesjonell rådgiver ivaretas.

4.6.1. Slik vil vi ha det

1. Et vekstkraftig næringsliv med høy verdiskapning og en økning i antall arbeidsplasser og sysselsatte.

2. En næringsvennlig kommuneorganisasjon.
3. Landsbyen Dokka skal være et dynamisk og levende handelssentrum.
4. En omstillingsdyktig og kreativ landbruksnæring, med stabil sysselsetting og økt produksjon.
5. En konkurransedyktig industri og transportnæring.
6. En økt omsetning fra turisttrafikk, og en bærekraftig hytte- og destinasjonsutvikling.

4.6.2. Dette må gjøres

(av a)kommunen, og b) andre aktører, og c) i samarbeid. Her kan det lages et skjema, med plassering av ansvar.)

- Nordre Land skal utvikles seg til en enda mer næringsvennlig kommune. Kjennetegn på dette er bl.a. å legge til rette for næringsutvikling gjennom positive holdning til utviklingstiltak, kort saksbehandlingstid, oppdaterte arealplaner og gode støtteordninger (mm.).
- Utvikle et samarbeid mellom det offentlige, næringslivet og kompetanse- og forskningsmiljøene for å utvikle eksisterende næringer og bygge opp nye.
- Markedsføre kommunen som en attraktiv bo-, etablerings- og reiselivskommune
-
- Innta en aktiv rolle når det gjelder å skaffe og tilrettelegge tilstrekkelig og varierte næringsarealer.
- Være en aktiv pådriver i samarbeid med forsknings- og utdanningsinstitusjonene og næringslivet.
- Være en forutsigbar, positiv og aktiv tilrettelegger og samarbeidspartner for eksisterende og nye næringer.
- I samarbeid med representanter fra de ulike næringene, utvikle strategier for bedrifts- og næringsutvikling.
- Utvikle Synnfjellet som reiselivsdestinasjon.
- Skape en møteplass for viktige næringsaktører, som Landsbyen Næringshage AS og Land Utvikling SA oa., for å sikre et samarbeid innenfor næringsutviklingsarbeidet.

4.6.3. Slik ser vi om vi er på rett vei.

- Sysselsettingsvekst i forhold til befolkningsvekst

- Tilgjengelige næringsarealer
- Antall hytter
- Plassering i Nærings-NM
- Handelsstatistikk på SSB

9. Handlingsprogram/samarbeidsprosjekter

(her kommer det tekst)

NORDRE LAND
KOMMUNE